

การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES OF INCLUSIVE EDUCATION MANAGEMENT FOR SCHOOLS UNDER THE
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN ROI-ET PROVINCE

เตื่อนจิต มุลอินทร์* และ จิระพร ชะโน

Tuanjit Moolin* and Jiraporn Chano

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000

Program in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University,

Mahasarakham 44000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: krutuan2011@gmail.com

รับบทความ 28 มีนาคม 2562 แก้ไขบทความ 14 มิถุนายน 2562 ตอรับบทความ 8 สิงหาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

ความมุ่งหมายของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และเครื่องมือ คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2560 จำนวน 377 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม และระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 7 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง และเครื่องมือ ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และ 2) แบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องจำเป็น (PNI_{modified})

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 20 ตัวชี้วัด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการ มี 6 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 การสำรวจและการคัดแยกเด็ก มี 6 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มี 2 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน มี 2 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการดำเนินการ มี 4 ตัวชี้วัด
2. สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
3. แนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 49 แนวทาง 51 กิจกรรม ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการ มี 17 แนวทาง 17 กิจกรรม องค์ประกอบที่ 2 การสำรวจและการคัดแยกเด็ก มี 16 แนวทาง 16 กิจกรรม องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มี 4 แนวทาง 6 กิจกรรม องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน มี 5 แนวทาง 5 กิจกรรม และองค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการดำเนินการ มี 7 แนวทาง 7 กิจกรรม ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

ABSTRACT

The purposes of this research aimed to: 1) investigate components and indicators of inclusive education management, 2) examine current and desirable conditions of inclusive education management, 3) develop the guidelines of inclusive education management for schools under Educational Service Area Office (ESAO) in Roi-Et province. The study was divided into three phases: Phase I identified components and indicators of inclusive education management. Key informants consisted of seven luminaries. Research tool included a suitability assessment form of components and indicators. Phase II involved a study of current and desirable conditions of inclusive education management. The sample was a total of 377 participants, including administrators and teachers at inclusive schools under ESAO in Roi-Et province in academic year 2017. The research tool for data collection was a set of questionnaires concerning current and desirable conditions of inclusive education management. Phase III involved guideline development for inclusive education management. Key informants included seven experts using focus group and seven experts for guideline assessment, selected through purposive sampling. Research tools were 1) a focus group recording form, and 2) a guideline assessment form. The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and the Priority Needs Index (PNI_{modified}).

The findings revealed that:

1. The components and indicators of inclusive education management comprised five components with 20 indicators as follows: 1) Preparation with six indicators, 2) Exploration and Separation of children with six indicators, 3) Preparation of Individual Education Plan (IEP) and Individual Implementation Plan (IIP) with two indicators, 4) Teaching and Learning Management with two indicators, and 5) Operational Evaluation with four indicators.

2. Current conditions of inclusive education in schools under ESAO in Roi-Et province as a whole were at moderate level, whilst desirable conditions as whole were at the highest level.

3. The developed guidelines of inclusive education management included five components with 49 guidelines and 51 activities comprised: 1) Preparation with 17 guidelines and 17 activities, 2) Exploration and Separation of Children with 16 guidelines and 16 activities, 3) Preparation of Individual Education Plan (IEP) and Individual Implementation Plan (IIP) with four guidelines and six activities, 4) Teaching and Learning Management with five guidelines and five activities, and 5) Operational Evaluation with seven guidelines and save activities. The assessment result of inclusive education management guidelines showed that the overall suitability and possibilities were at the highest levels.

Keyword: Guideline Development for Inclusive Education Management

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่แสดงเจตนารมณ์ในการยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น โดยกำหนดสิทธิโอกาสของประชาชน ในการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เด็กและเยาวชนพิการทุกประเภทมีสิทธิและโอกาสได้รับเงินการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 ที่กล่าวถึงสิทธิทางการศึกษาของคนพิการในการได้รับโอกาสและบริการทางการศึกษาในทุก ระบบและทุกรูปแบบที่หลากหลายอย่างมีคุณภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพและมาตรา 19 ที่กล่าวว่าให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการเรียนรวม การนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อให้คนพิการ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามกฎหมายกำหนด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาในรูปแบบของการจัดการเรียนร่วม และพัฒนาสู่การเรียนรวม เพื่อเด็กและเยาวชนพิการเข้าถึงการศึกษได้อย่างทั่วถึง นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลได้มีนโยบาย ในการสร้างโอกาสทางการศึกษากระจายโอกาสทางการศึกษาไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นการให้เกิดขึ้นแก่ ประชาชนทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมการให้ความรู้ ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ตั้งแต่ปี ค.ศ.1990 หรือ พ.ศ. 2533 แนวคิดทางการศึกษาอย่างที่เรียกว่า การเรียนรวม (Inclusion) หรือการจัดการแบบเรียนรวม (Inclusive Education) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนโดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กทั่วไปหรือเด็กคนใดเป็นเด็กพิการ เด็กทุกคนที่ผู้ปกครองนำมาเข้าเรียนทางโรงเรียนจะต้องรับและจะต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสม การเรียนรวมยังมีความหมายไปถึงการศึกษาที่ไม่แบ่งแยกระดับชั้น เช่น อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ตลอดจนการดำรงชีพของคนในสังคม เมื่อสำเร็จการศึกษาจะต้องดำเนินไปในลักษณะ “รวมกัน” ที่ทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทุกคนยอมรับซึ่งกันและกัน ทุกคนยอมรับว่ามี “ผู้พิการ” อยู่ในสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกันกับคนปกติโดยไม่มีการแบ่งแยก ซึ่งสอดคล้องกับปฏิญญาสากลและองค์การการศึกษาและวัฒนธรรมของสหประชาชาติ (UNESCO) ที่นิยามการเรียนรวมว่า หมายถึงการศึกษาเพื่อทุกคน (Education for all) แนวคิดการเรียนรวม จึงได้แพร่กระจายไปยังไปประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลก (UNES) ซึ่งแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555 – 2559) ได้กำหนดว่าเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดผลกระทบสำหรับคนพิการอย่างแท้จริง โดยมีเจตนารมณ์ให้คนพิการทุกประเภทมีสิทธิได้รับการศึกษาและได้รับความช่วยเหลือทางการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือ แรกพบความพิการ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาและ การจัดบริการทางการศึกษาให้กับเด็กพิการ ต้องจัดให้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

การจัดการเรียนรวมมีความสำคัญและประโยชน์ทั้งต่อตัวเด็กที่มีความต้องการพิเศษครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาจะเป็นการช่วยเหลือในการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่แตกต่างไปจากเด็กปกติให้มีสมรรถภาพที่เข้มแข็งเพื่อชดเชยสิ่งที่บกพร่องในตัวเอง (สุรินทร์ ยอดคำแปง, 2542) ซึ่งการจัดการเรียนรวมที่ดีจะส่งผลให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสเรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติโดยไม่มีความยากเย็น ถ้าเรียนในชั้นเรียนพิเศษครูก็มักจะให้ความพิเศษแก่เด็กมากเกินไปหรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ครูก็มักจะปล่อย เพราะถือว่ามีความบกพร่อง ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนปกติเด็กก็จะต้องปฏิบัติตามนักเรียนทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543) การจัดการเรียนรวมมีหลายรูปแบบ ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาได้จัดการเรียนรวม 3 รูปแบบ คือ จัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนรวมชั้นเรียนปกติเต็มเวลา จัดเป็นชั้นเรียนพิเศษเฉพาะ และเข้ารับการเรียนรวมกับเด็กปกติ บางวิชาจัดเป็นชั้นเรียนเฉพาะ แต่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีกิจกรรมทางสังคมร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543) กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามนำนโยบายผู้พิการ ทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียนสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เด็กพิการในวัยเรียนได้รับการศึกษามากที่สุด โดยได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเจ้าภาพหลักจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้ได้มากที่สุด ได้กำหนดให้สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ รับผิดชอบงานและประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ เพื่อดำเนินการขยายผลการจัดการศึกษาให้เด็กพิการสู่โรงเรียนต่าง ๆ โดยมีศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 ศูนย์ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศเป็นหน่วยประสานงานและดูแล ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ วิชาการ ด้านอื่น ๆ ตามบทบาทภารกิจที่ได้รับมอบหมายในทั่วประเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนที่มีการดำเนินและพัฒนากิจการการศึกษาแบบเรียนรวมมานานอย่างต่อเนื่อง และเป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการศึกษาเรียนรวม จำนวน 5,026 โรงเรียน และมีโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม จำนวน 445 โรงเรียนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนต้นแบบเรียนรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

จากรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมและเรียนรวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2558 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยแบ่งเป็นด้านผู้เรียน นักเรียนมีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกัน มีความหลากหลายของประเภทความพิการ และมีระดับความบกพร่องที่ต่างกัน ที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่ยากต่อความสามารถของครู นักเรียนบางคนไม่สามารถเข้าสู่ระบบคัดกรองวินิจฉัยโดยเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์ ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีปัญหาในกระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะรายบุคคล (IEP) ความไม่เสถียรของโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ ขาดจำกัดในการขอรับการสนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และงบประมาณไม่เพียงพอ ด้านบริหารจัดการ พบผู้บริหารขาดประสบการณ์ งบประมาณในการบริหารจัดการไม่พอเพียง ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ พบปัญหาในการสร้างความเข้าใจ เจตคติ ต่อการดำเนินการจัดการเรียนรวมเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) และจากการสังเคราะห์รายงานการนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ปีการศึกษา 2559 ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 เขต 2 เขต 3 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 4 เขต ยังประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการในหลายประเด็น ได้แก่ ด้านการบริหาร ผู้บริหาร ไม่เข้าใจ

ปัญหาการจัดการเรียนรวม และไม่เข้าใจว่าความพิการแต่ละประเภทเป็นอย่างไร ทั้งที่มีความสนใจแต่ไม่รู้จักจัดการอย่างไร อีกทั้งงบประมาณไม่เพียงพอ จึงทำได้เพียงการเชิญครูผู้ดูแลการจัดการเรียนรวมมาประชุมและรับนโยบายเท่านั้น และงบบุคลากรก็นำเงินไปใช้บริหารอย่างอื่นส่วนอื่นที่ไม่ตรงเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการ 9 ประเภท สถานศึกษาไม่มีครูที่จบการศึกษาทางด้านการศึกษาพิเศษโดยตรงทำให้ไม่มีความชำนาญ และครูยังใช้การจัดการเรียนการสอนแบบเดิมไม่ปรับเปลี่ยนวิธีสอนแบบที่เหมาะสม เช่น กระบวนการสอนสำหรับเด็กพิเศษอย่างไร ครูมักแยกเด็กออกเป็นกลุ่มเฉพาะ ไม่รู้ว่าจะใช้สื่ออย่างไร วัดและประเมินผลอย่างไร ไม่มีบุคคลที่รับผิดชอบโดยตรง ด้านครอบครัว ผู้ปกครอง ไม่รู้ว่าบุตรหลานของตนเองมีปัญหาหรือไม่ยอมรับว่าบุตรหลานตนเองมีความบกพร่อง จึงทำให้ไม่มีการปรึกษาร่วมกัน ไม่รู้จะช่วยเหลืออย่างไร โทษบุญกรรมแต่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังเมื่อลูกพิการแล้ว และด้านผู้เรียน นักเรียนร่วมชั้นนักเรียนเรียนรวม มีเจตคติที่ไม่ดีต่อนักเรียนเรียนรวม อาจมีการรังเกียจ มักจะถูกมองไม่ให้เข้าร่วมกิจกรรม แยกเป็นการเฉพาะ ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการชั้นเรียน การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมจึงยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มีความจำเป็นต้องหาแนวทางเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในภาพรวมอย่างจริงจัง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2560; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2560; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, 2560; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27, 2560)

จากปัญหาและเหตุผลทางวิชาการดังกล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา ได้เล็งเห็นปัญหาและความสำคัญดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดและสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจัดการศึกษาสำหรับ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

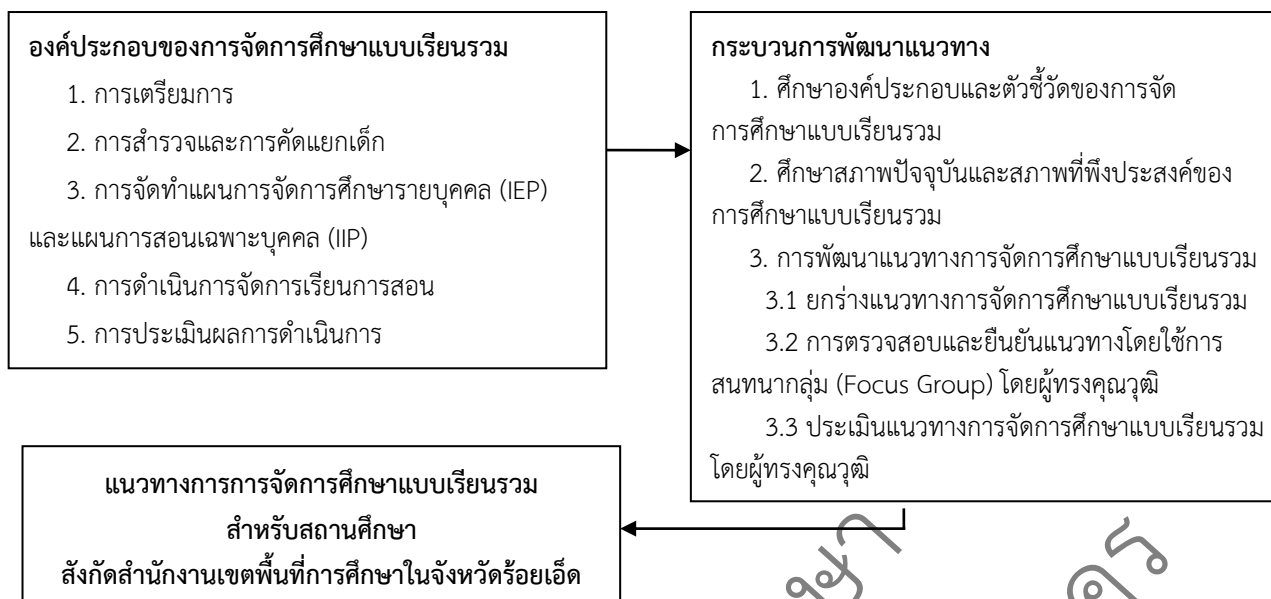
ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการและหรือประกาศของหน่วยงานด้านการศึกษา คือ Lewis and Doorlag (1995); Wang, Reynolds and Walberg (1990); Chris Forlin และคนอื่น ๆ (2013); สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545); บุญจา ชลธารินทร์ (2546); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548); สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต (2557) ทว่าการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรวม คือ องค์ประกอบของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การสำรวจและการคัดแยกเด็ก 3) การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) 4) การดำเนินการจัดการเรียนการสอน และ 5) การประเมินผลการดำเนินการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดและทฤษฎีสำหรับยกร่างแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ดำเนินการศึกษา ดังนี้ 1) ศึกษาตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 2) การสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 3) การตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
2. นำผลการศึกษาที่ได้จากข้อ 1 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
3. นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ที่ได้จากการสังเคราะห์มาสร้างเป็นแบบประเมินเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินจำนวน 7 คน
4. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิด หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาและการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
2. บันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในแบบบันทึก
3. ทำการวิเคราะห์และสรุปสาระสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการศึกษา
4. นำสาระสำคัญที่สรุปได้มาทำการสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
5. นำแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน
6. นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิไปจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยดำเนินการแยกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2560 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 719 คน และครู จำนวน 11,199 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 11,918 คน จาก 853 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู ของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2560 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 24 คน และครู จำนวน 353 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 377 คน จาก 43 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรกับตารางสำเร็จรูป Krejcie และ Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบชั้นภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร 24 คน จาก 43 โรงเรียน ตามการกำหนดสัดส่วนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยบทที่ 3 และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นชอบและอนุญาตให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการวิจัยต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ตอนที่ 1 คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

2. นำผลการศึกษาที่ได้จากข้อ 1 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

3. นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ที่ได้จากการสังเคราะห์มาสร้างเป็นแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน คณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ประกอบด้วย อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและประเมินผล 1 คน ทำการพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการพิจารณา พบว่า แบบสอบถามทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 และผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขการสะกดคำและรูปแบบการพิมพ์ให้เรียบร้อยสวยงาม

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหาร และครู สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จาก 5 โรงเรียน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้การหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ซึ่งได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.32 ถึง 0.89 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

6. จัดเตรียมแบบสอบถามให้พร้อมสำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 ตอนที่ 1 โดยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ดำเนินการแจกแบบสอบถามพร้อมนัดวัน เวลาในการรับเครื่องมือในการวิจัยคืนด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์แล้วแต่กรณี ได้รับแบบสอบถามคืนรวมทั้งสิ้น จำนวน 377 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในตอนที่ 1 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น ซึ่งคำนวณจากสูตรต่อไปนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

$$PNI_{modified} = \frac{I - D}{D}$$

เมื่อ I แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพการณ์จัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่คาดหวัง

D แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพการณ์จัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่เป็นจริง

กรณีที่ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) เท่ากัน จะพิจารณาจากค่า PNI ประกอบ ซึ่งคำนวณจากสูตรต่อไปนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

$$PNI = (I - D) \times I$$

เมื่อ I แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพการณ์จัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่คาดหวัง

D แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพการณ์จัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่เป็นจริง

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ตอนที่ 1 ยกร่างแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากระยะที่ 1 ระยะที่ 2 และข้อมูลการตอบแบบสอบถามปลายเปิดจากระยะที่ 2 มายกร่างแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 2 ตรวจสอบและยืนยันแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้มีส่วนร่วมให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม

วิธีรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยศึกษาแนวทางของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ และศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

ตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยในระยะที่ 3 นี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 3 นี้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม เพื่อกำหนดกรอบประเด็นข้อคำถามในแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ ของแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

2. กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

3. สร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จำนวน 82 ข้อ

4. นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทางทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความตรงในเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะให้ตรวจสอบความถูกต้องของการสะกดคำ การเรียงเรียงข้อคำถามให้สละสลวย และรูปแบบการพิมพ์เอกสารให้สวยงาม ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

5. จัดพิมพ์แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางให้พร้อมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และ ร่าง แนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทาง ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขแนวทางให้มีความถูกต้องสมบูรณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถนำสู่การสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 20 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการ มี 6 ตัวชี้วัด คือ 1) การเตรียมสิ่งแวดล้อม 2) การเตรียมบุคลากร 3) การเตรียมเด็ก 4) การเตรียมผู้ปกครอง 5) การเตรียมแผนการจัดการศึกษารายบุคคล และ 6) การเตรียมการวัดผลประเมินผล องค์ประกอบที่ 2 การสำรวจและการคัดแยกเด็ก มี 6 ตัวชี้วัด คือ 1) ครูประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง 2) ครูและผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ช่วยกันรวบรวมข้อมูลความผิดปกติของเด็กอย่างละเอียด โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ 3) คณะทำงานประเมินว่าข้อมูลที่ได้มาเพียงพอหรือไม่ 4) การวินิจฉัยและประเมินลักษณะความต้องการจำเป็นพิเศษ 5) การส่งต่อและการขอรับบริการพิเศษ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 6) การศึกษาหลักสูตร เพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มี 2 ตัวชี้วัด คือ 1) แผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และ 2) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน มี 2 ตัวชี้วัด คือ 1) การปฏิบัติตามแผนการสอน (Implementation of the Teaching Plan) และ 2) การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring the Students' Progress) และองค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการดำเนินการ มี 4 ตัวชี้วัด คือ 1) กำหนดลำดับขั้นตอนของทักษะ 2) กำหนดวิธีการประเมิน 3) การให้เกรด และ 4) การนิเทศ/ติดตาม ซึ่งผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) การเตรียมการ การประเมินผลการดำเนินการ การสำรวจและการคัดแยกเด็ก และการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

3. แนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้คู่มือแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่เหมาะสม และส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเรียนร่วมเกิดประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 49 แนวทาง 51 กิจกรรม ดังนี้

3.1 การเตรียมการ มีแนวทางดังนี้

3.1.1 วิธีการ/ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประชุมวางแผน 2) การสร้างความรู้ ความเข้าใจ 3) แสวงหาการมีส่วนร่วม และเครือข่าย 4) สร้างเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 5) กำหนดกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และ 6) สร้างเครื่องมือในการดำเนินการ

3.1.2 กิจกรรม ได้แก่ 1) ร่วมกันออกแบบการใช้พื้นที่และสิ่งแวดล้อม 2) จัดสรรงบประมาณเพื่อปรับสิ่งแวดล้อม 3) ดำเนินการประเมินการใช้พื้นที่ 4) ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ 5) ดำเนินการประชุมหรืออบรมหรือศึกษาต่อ 6) ประชุมชี้แจงเพื่อให้ครูมีความเข้าใจ 7) มีการเตรียมเด็กปกติ 8) มีการเตรียมเด็กเรียนรวม 9) ฝึกกิจกรรมให้ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความพิการได้อยู่ร่วมกัน 10) จัดกิจกรรมเพื่อเป็นกิจกรรมสร้างเจตคติที่ดีต่อความพิการ 11) ร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิด โดยใช้เครือข่ายการทำงานร่วมกัน 12) แต่งตั้งคณะกรรมการการคัดกรอง 13) ร่วมกันวางแผน IEP และแผน IIP 14) ร่วมกันทบทวนแผน IEP เพื่อพัฒนาในอนาคตอย่างต่อเนื่อง 15) จัดให้มีการศึกษาดูงาน 16) แต่งตั้งคณะกรรมการและมีการวางแผนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และ 17) ดำเนินการสร้างเครื่องมือการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

3.2 การสำรวจและคัดแยกเด็ก มีแนวทางดังนี้

3.2.1 วิธีการ/ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสังเกต 2) การสัมภาษณ์ 3) การทดสอบ 4) การจัดกิจกรรม และ 5) การจัดทำและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ

3.2.2 กิจกรรม ได้แก่ 1) ดำเนินการสังเกต 2) ดำเนินการสังเกตหลายครั้ง หลาย ๆ สถานการณ์แล้วนำมาประมวลผล 3) ดำเนินการเยี่ยมบ้าน 4) จัดประชุมเพื่อสร้างเครือข่ายและวางแผนการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น 5) ร่วมกันวิเคราะห์เด็ก ติดตาม ประเมินความก้าวหน้า และรายงานผลอย่างเป็นระบบ 6) คณะทำงานประชุมและพิจารณาอย่างรอบคอบ

7) จัดทำเอกสารหลักฐานยืนยันข้อมูลตามหลักวิชาการ 8) เมื่อพิจารณาว่าข้อมูลเพียงพอให้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป แต่หากไม่เพียงพอให้มีการสังเกต รวบรวมซ้ำอีกรอบและคัดกรองอย่างละเอียด 9) ร่วมกันวินิจฉัยและประเมินลักษณะความต้องการ 10) ครอบครัว ผู้ปกครอง ให้ความร่วมมือและร่วมวางแผนการช่วยเหลืออย่างจริงจัง 11) จัดให้มีครูที่มีความเข้าใจ มีสัมพันธภาพของครูต่อครอบครัวที่ดี มีจิตวิทยาในการโน้มน้าวผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือที่ดี 12) ดำเนินการส่งต่อภายในโรงเรียน 13) ดำเนินการส่งต่อภายนอกโรงเรียน 14) ดำเนินการปรับหลักสูตรตามความเหมาะสม 15) ใช้หลักสูตรตามปกติแต่ปรับเปลี่ยนการสอน วิธีการประเมิน และจัดการศึกษาโดยใช้แผน IEP และแผน IIP 16) ปรับระบบการสอน โดยใช้กระบวนการ PLC ในการพัฒนา

3.3 การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มีแนวทางดังนี้

3.3.1 วิธีการ/ขั้นตอน ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน IEP และ IIP 2) ศึกษาข้อมูลนักเรียนเรียนรวม 3) ศึกษาหลักสูตร 4) ศึกษารูปแบบการจัดทำแผน IEP และ IIP และ 5) ดำเนินการจัดทำแผน IEP และ IIP

3.3.2 กิจกรรม ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการ 2) ตรวจสอบหรือการประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน 3) จัดให้เด็กได้ใช้ความสามารถหรือศักยภาพปัจจุบันที่ผู้เรียนสามารถทำได้ 4) หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ผู้เรียนไม่สามารถทำได้ 5) ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล 6) นำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) เป็นฐานในการพิจารณาการเขียนแผน IIP

3.4 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางดังนี้

3.4.1 วิธีการ/ขั้นตอน ได้แก่ ดำเนินกิจกรรมตามแผนแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) โดยมีความยืดหยุ่นและปรับแผนตามสถานการณ์หรือความเหมาะสม

3.4.2 กิจกรรม ได้แก่ 1) มีการลำดับขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างดี 2) สร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบให้ครู 3) การบันทึกผลการจัดการเรียนการสอนและความก้าวหน้าของนักเรียน 4) มีการประชุมเพื่อสะท้อนผล และ 5) การเยี่ยมบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง

3.5 การประเมินผลการดำเนินการ มีแนวทางดังนี้

3.5.1 วิธีการ/ขั้นตอน ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตามและประเมินผล 2) การประสานหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันประเมินผล 3) วางแผนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล 4) กำหนดปฏิทินการนิเทศ ติดตามและประเมินผล 5) จัดทำเครื่องมือการนิเทศ ติดตามและประเมินผล 6) วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และ 7) รายงานผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

3.5.2 กิจกรรม ได้แก่ 1) ดำเนินการนิเทศโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ดำเนินการประเมินโดยคณะกรรมการ 3) ดำเนินการประเมินจากสภาพจริง 4) ดำเนินการตัดสินผลการเรียน 5) นักเรียนที่มีความพิการอื่น ประเมินโดยใช้ IEP เป็นเกณฑ์ 6) สร้างความเข้มแข็งด้านการนิเทศติดตาม และ 7) ดำเนินการให้มีการนิเทศติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานทางด้านการศึกษาพิเศษ

ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.44) และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.45)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 20 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการ มี 6 ตัวชี้วัด คือ 1) การเตรียมสิ่งแวดล้อม 2) การเตรียมบุคลากร 3) การเตรียมเด็ก 4) การเตรียมผู้ปกครอง 5) การเตรียมแผนการจัดการศึกษารายบุคคล และ 6) การเตรียมการวัดผลประเมินผล องค์ประกอบที่ 2 การสำรวจและการคัดแยกเด็ก มี 6 ตัวชี้วัด คือ 1) ครูประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง 2) ครูและผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ช่วยกันรวบรวมข้อมูลความผิดปกติของเด็กอย่างละเอียด โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ 3) คณะทำงานประเมินว่าข้อมูลที่ได้มาเพียงพอหรือไม่ 4) การวินิจฉัยและประเมินลักษณะความต้องการจำเป็นพิเศษ 5) การส่งต่อและการขอรับบริการพิเศษ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 6) การศึกษาหลักสูตร เพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มี 2 ตัวชี้วัด คือ 1) แผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และ 2) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)

องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน มี 2 ตัวชี้วัด คือ 1) การปฏิบัติตามแผนการสอน (Implementation of the Teaching Plan) และ 2) การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring the Students' Progress) และองค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการดำเนินการ มี 4 ตัวชี้วัด คือ 1) กำหนดลำดับขั้นตอนของทักษะ 2) กำหนดวิธีการประเมิน 3) การให้เกรด และ 4) การนิเทศ/ติดตาม ซึ่งผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากองค์ประกอบและตัวชี้วัดดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วประเมินยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยรวมมีระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ถือว่ากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่างค์ประกอบของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรวมมีความสำคัญและประโยชน์ทั้งต่อตัวเด็กที่มีความต้องการพิเศษครอบครัวยุคใหม่และประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาจะเป็นการช่วยเหลือในการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่แตกต่างไปจากเด็กปกติให้มีสมรรถภาพที่เข้มแข็งเพื่อชดเชยสิ่งที่บกพร่องในตัวเอง (สุรินทร์ ยอดคำแปง, 2542) ซึ่งการจัดการเรียนรวมที่ดีจะส่งผลให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสเรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติโดยไม่แยกแยะ ถ้าเรียนในชั้นเรียนพิเศษครูก็จะให้ความสำคัญแก่เด็กมากเกินไปหรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ครูก็จะปล่อย เพราะถือว่ามีความบกพร่อง ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนปกติเด็กก็ต้องปฏิบัติตามนักเรียนทั่วไป เช่น พยายามทำงานให้เสร็จเหมือนคนอื่น เด็กจะได้ฝึกทักษะต่าง ๆ มากขึ้น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติได้ดีขึ้น มีเพื่อนมากขึ้น ไม่มีเฉพาะเพื่อนพิการเท่านั้น เพื่อนบ้านจะเข้าใจเด็กพิการดีขึ้น ยินยอมให้ลูกของตนเองเล่นด้วยเพราะเด็กอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ทำให้นักเรียนทั่วไปมีความเคยชินกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น เพราะได้อยู่ร่วมกันเรียนรวมกัน จึงไม่เห็นว่าเป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นมนุษย์ประหลาด น่ากลัว ขวนขวาย อีกต่อไป นอกจากนี้นักเรียนทั่วไปยังเรียนรู้ว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ยอมรับและแสดงความเอื้อเฟื้อมากขึ้น และเมื่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สามารถเรียนรวมในโรงเรียนปกติได้ ซึ่งองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สอดคล้องกับแนวคิดของ Chris Forlin et al. (2013) ที่ปรึกษาด้านการศึกษา พันธมิตรด้านการวิจัยสำหรับเด็กและเยาวชน ออสเตรเลีย (ARACY) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมมี 10 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ระบบสารสนเทศข้อมูลข่าวสาร 2) ปัจจัยทางกายภาพ 3) นโยบายการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 4) โปรแกรมการจัดการศึกษาเฉพาะรายบุคคล 5) การปฏิสัมพันธ์ของเด็ก 6) บุคลากร และผู้เชี่ยวชาญภายนอก 7) องค์การเครือข่าย 8) การประเมินความสำเร็จ 9) หลักสูตร และ 10) ยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้กำหนดกระบวนการขั้นตอนในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมซึ่งมี 4 ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การเตรียมการ 2) การคัดแยกเด็ก 3) การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผน การสอนเฉพาะบุคคล (IIP) และ 4) การประเมินผลการเรียนเด็กเรียนรวม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมการ 2) การคัดแยกเด็ก 3) การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) 4) การประเมินการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวม และ 5) การสอบ เบื้องมา ชลธารันนธ์ (2546) ได้กำหนดองค์ประกอบของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ได้แก่ 1) นักเรียน (Students: S) 2) สภาพแวดล้อม (Environment: E) 3) กิจกรรมการเรียนการสอน (Activities: A) และ 4) เครื่องมือ (Tools: T) และสถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต (2557) ได้เสนอ กระบวนการและขั้นตอนการจัดการเรียนรวม สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การรับสมัคร 2) ดำเนินการคัดเลือก 3) เตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนรวม 4) การเตรียมครูการศึกษาพิเศษ/พี่เลี้ยง 5) ปฐมนิเทศผู้ปกครอง 6) ดำเนินการคัดกรอง 7) วางแผนการสอนตาม IEP 8) ดำเนินการสอนตาม IEP 9) นิเทศ/ติดตามโดยผู้บริหารหรือคณะกรรมการโรงเรียน และ 10) ประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏพร ศุภสมุทร์ และคณะ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้โครงสร้างซีท สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูการศึกษาพิเศษที่สอนในโรงเรียนเรียนรวม มีระดับการปฏิบัติมาก ได้แก่ 1) การรับสมัคร 2) ดำเนินการคัดเลือก 3) การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน และ 4) การดำเนินการคัดกรอง

2. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

2.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอธิบาย

ได้ว่า ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม และมีความต้องการอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งสถานศึกษาไม่อาจปฏิเสธการรับนักเรียนได้ จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษา ในรูปแบบของการจัดการเรียนรวม และพัฒนาสู่การเรียนรวม เพื่อเด็กและเยาวชนพิการเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลได้มีนโยบายในการสร้างโอกาสทางการศึกษากระจายโอกาสทางการศึกษาไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ยังมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการทั้งที่สถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติยังมีความต้องการให้เกิดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติญา บุญสินชัย (2557) ได้ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีที สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียน แกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีที อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักเรียน และด้านเครื่องมือ ศุภณัฐ ทองฉายา (2557) ได้ศึกษาการบริหารจัดการเรียนร่วมตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำ ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักเรียน ด้านเครื่องมือในการบริหารจัดการ และด้านสภาพแวดล้อม จาตุรงค์ เจริญนา (2558) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีที (SEAT) และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า สภาพการบริหารจัดการเรียนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tjokrowardogo (1989) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความต้องการจำเป็นและปัญหาของโรงเรียนเรียนรวม ระดับประถมศึกษาในจาการ์ตา และจอร์จจาการ์ตา ในเกาะชวา และความเป็นไปได้ในการใช้การนิเทศการสอนตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการรวบรวม พบว่า ปัญหาและความต้องการจำเป็น มีดังนี้ 1) หลักสูตร 2) แหล่งทรัพยากรเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนและครู 3) สื่อและอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม 4) งบประมาณ 5) ความรู้และทักษะของครูผู้สอนในโครงการเรียนรวม และ 6) การติดต่อสื่อสารกับผู้บริหารระดับสูง ที่รับผิดชอบการดำเนินงานการเรียนรวม ควรจัดโดยผ่านการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นิเทศทางการศึกษาในโครงการเรียนรวม/ผ่านการเยี่ยมโรงเรียนและชั้นเรียน/ ผ่านการประชุมประจำเดือนของบุคลากรในโรงเรียน/ผ่านบรรยากาศการทำงานร่วมกันในโรงเรียน

2.2 การศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่สุดคือ ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) รองลงมาคือ ด้านการเตรียมการ ด้านการประเมินผลการดำเนินการ ด้านการสำรวจและการคัดแยกเด็ก และด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างเครื่องมือและวางแผนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยมีการกำหนด สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งจะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการพิเศษของนักเรียนเรียนรวมแต่ละคน และสอดคล้องตามหลักสูตร ดังนั้น การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งถ้าแผนที่วางไว้มีความสมบูรณ์ สอดคล้อง ยืดหยุ่น และครอบคลุมในทุกมิติแล้วก็จะย่อมทำให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ แต่ถ้าหากแผนที่วางไว้ไม่สมบูรณ์ ไม่ยืดหยุ่นและไม่ครอบคลุมในมิติใดมิติหนึ่ง ก็จะทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการได้ นอกจากนี้ ไม่เพียงแต่การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เท่านั้น ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ คือ การเตรียมการ การประเมินผลการดำเนินการ การสำรวจและการคัดแยกเด็ก และการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ล้วนมีความต้องการจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการ ซึ่งจำเป็นต้องหาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่เหมาะสมและเป็นไปได้ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือ

พบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Kauffman, Gottlieb, Agard และ Kucic (1975) การเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษและเด็กปกติ เรียนรวมกันตามแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยพิจารณาตามแผนการศึกษารายบุคคล และกระบวนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดหน้าที่ที่รับผิดชอบของบุคลากรบริหาร สอนและสนับสนุนทั้งการศึกษาปกติและการศึกษาพิเศษซึ่งสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา การเรียนรวมยังเป็นรูปแบบในการจัดการศึกษาที่ให้โอกาสแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ร่วมเรียนรวมใช้ชีวิตกับเด็กปกติในระบบโรงเรียน เพื่อให้เขาได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และใช้ความสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข

3. การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถอภิปรายผล ดังนี้

การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า แนวทางแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ 49 แนวทาง 51 กิจกรรม ประกอบด้วย

3.1 ด้านการเตรียมการ มี 17 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครองของนักเรียนพิการ มีส่วนร่วมในการออกแบบการใช้พื้นที่และสิ่งแวดล้อม ตามอารยสถาปัตย์ (Universal Design) ให้สัมพันธ์และบริบทความต้องการเดียวกันและมี การเชื่อมโยงและสอดคล้องกับแผนการศึกษารายบุคคล IEP และแผนการสอนเฉพาะบุคคล IIP 2) จัดสรรงบประมาณเพื่อปรับ สิ่งแวดล้อมให้มีความร่มรื่นและมีความปลอดภัยของเด็กคำนึงถึงความต้องการจำเป็นของเด็กทุกคน 3) มีการประเมินการใช้พื้นที่ นำ ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ มาปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน โดยเน้นความปลอดภัยเป็นหลัก 4) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ส่งเสริมสนับสนุน การเตรียมบุคลากรทุกคนในการให้บริการ ไม่ใช่เพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่รับผิดชอบ เพื่อให้โอกาสแก่เด็กพิการได้เข้ารับการ ศึกษาในสถานศึกษา 5) ครูหรือเจ้าหน้าที่ผู้ดูแล ควรมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาของคนที่พิการหรือจบการศึกษาพิเศษ 6) ครูควรมีความ เข้าใจธรรมชาติของคนที่พิการและยอมรับความพิการของเด็กได้ 7) มีการเตรียมเด็กปกติโดยการฝึกจิตอาสาเพื่อนช่วยเพื่อนและช่วยครู 8) มีการเตรียมเด็กเรียนรวมโดยการฝึกทักษะเพิ่มเติมที่จำเป็นเฉพาะ 9) ฝึกกิจกรรมให้ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความพิการได้อยู่ร่วมกัน เพื่อการปรับตัวให้มีปฏิสัมพันธ์กันน้อย ๆ 10) การสร้างเจตคติที่ดีต่อความพิการ ว่าเป็นเรื่องจริงที่จะต้องยอมรับ ซึ่งสามารถเปลี่ยน วิถีคิดให้เป็นโอกาส และเชื่อมั่นว่าเราพัฒนาได้ 11) การประชุมหรืออบรมสัมมนาร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิด สรรวจประเด็นปัญหา สาเหตุ แนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาาร่วมกัน โดยใช้เครือข่ายการทำงานร่วมกัน 12) แต่งตั้งคณะกรรมการคัดกรองโดยทีม สหวิชาชีพ 13) วางแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) ระยะเวลา 1 ปี และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) 14) การทบทวน แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อพัฒนาในอนาคตอย่างต่อเนื่อง 15) การศึกษาดูงาน พัฒนาบุคลากรที่ทำงานได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมกับหน่วยงานอื่นทั้งในและต่างประเทศ 16) แต่งตั้งคณะกรรมการและมีการวางแผนการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผล ที่มีความยืดหยุ่น และ 17) สร้างเครื่องมือการนิเทศ ติดตามและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง โดยกำหนดเกณฑ์ การประเมินและตัวบ่งชี้ความสำเร็จ จากแนวทางที่ได้นำเสนอ พบว่า มีการเตรียมการสำหรับการจัดการเรียนรวมที่รอบด้านเพื่อให้ เกิดความพร้อมสำหรับการจัดการเรียนรวม ซึ่งการเตรียมการที่ดีจะช่วยลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะการเตรียมนักเรียนถือ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้เด็กนักเรียนปกติและนักเรียนพิการ สามารถเข้ากันได้ดี เกิดการยอมรับและดูแลช่วยเหลือกันได้อย่างสอดคล้องกับ การศึกษาของ ฌซพร ศุภสมุทร (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเรียนรวม โดยใช้โครงสร้างชี้ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมศึกษาโรงเรียนวัดอุทัยธาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ด้านนักเรียน มีการปรับพื้นฐานก่อนเรียน 1 – 2 สัปดาห์ นำข้อมูลมาประชุมและจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ด้าน สภาพแวดล้อม มีการปรับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ทำงานประสานกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ของสื่อและสิ่ง อำนวยความสะดวกทางการศึกษากับศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการปรับหลักสูตรและจัดทำ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) จัดสอนเสริมให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญาเป็นรายบุคคล ผู้บริหาร เน้นให้ครูทุกคนให้ความสำคัญและร่วมมือในการจัดการเรียนรวม

3.2 ด้านการสำรวจและการคัดแยกเด็ก มี 16 แนวทาง ได้แก่ 1) การสังเกต แบบไม่บันทึก และมีการบันทึก ในช่วง ระยะเวลาที่ชัดเจนและมีความต่อเนื่อง 2) การสังเกตหลายครั้ง หลาย ๆ สถานการณ์แล้วนำมาประมวลผลการช่วยเหลือได้อย่าง ถูกต้องแม่นยำ 3) โครงการเยี่ยมบ้าน เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงของครอบครัว เด็ก ชุมชน หน่วยงานที่เข้าไปช่วยเหลือ 4) การสร้างเครือข่ายในการทำงานและวางแผนการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น เช่น ผู้นำชุมชน โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่ดูแลโดยตรง เพื่อวางแผนการส่งต่อที่เป็นระบบและมีคุณภาพ 5) วิเคราะห์เด็กร่วมกัน มีระบบติดตามประเมินความก้าวหน้าและรายงานผลอย่างเป็นระบบ และจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนเรียนรวมอย่างละเอียดครบถ้วน 6) คณะทำงานมีการประชุมและพิจารณาอย่างรอบคอบ 7) การจัดทำเอกสารหลักฐานยืนยันข้อมูลตามหลักวิชาการ 8) เมื่อพิจารณาว่าข้อมูลเพียงพอในการคัดแยกเด็กเรียนรวม ให้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป แต่หากพบว่าข้อมูลไม่เพียงพอให้มีการสังเกต รวบรวมข้อข้อข้อข้อและคัดกรองอย่างละเอียด 9) การวินิจฉัยและประเมินลักษณะความต้องการ ต้องดำเนินการจากข้อมูลที่มาจากหลายฝ่าย มีสหวิชาชีพเข้าร่วมดำเนินการ 10) ครอบครัวยุคใหม่ ผู้ปกครอง ควรให้ความร่วมมือและวางแผนการช่วยเหลืออย่างจริงจัง 11) ควรมีความเข้าใจ สัมพันธภาพของครูต่อครอบครัวที่ดี มีจิตวิทยาในการโน้มน้าวผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือที่ดี ซึ่งทำให้เกิดความร่วมมือโดยอัตโนมัติ 12) การส่งต่อภายในโรงเรียน เป็นการส่งต่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องระหว่างครูกับครู หรือระหว่างครูกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นการส่งต่อระหว่างชั้นเรียน 13) การส่งต่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งนี้ควรคำนึงถึงข้อมูลการส่งต่อของคนที่พิการประเภทความพิการ ระดับความสามารถ คุณสมบัติของผู้พิการ 14) หลักสูตรปรับตามความเหมาะสมกับประเภทความพิการ และเน้นทักษะจำเป็นเพิ่มเติมให้ 15) ใช้หลักสูตรตามปกติ แต่ปรับเปลี่ยนการสอน วิธีการประเมิน และจัดการศึกษาโดยใช้แผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เป็นเกณฑ์ และ 16) มีการปรับระบบการสอนโดยใช้กระบวนการ PLC ผลการวิจัยแนวทางการคัดแยกเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถเรียนรู้ได้ เช่นเดียวกับเด็กปกติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Lewis and Doorlag (1995) และ Wang, Reynolds and Walberg (1990) ได้เสนอกระบวนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม การสำรวจและคัดแยกเด็ก ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อระบุว่าเด็กคนใดมีความต้องการจำเป็นที่จะได้รับการจัดการศึกษาเป็นพิเศษ ตามแนวคิดในปัจจุบันจะไม่มีการระบุว่าเป็นเด็กพิการประเภทใด แต่จะระบุลักษณะความต้องการการศึกษาพิเศษ

3.3 ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้แทน บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลคนพิการ และครูประจำชั้น หรือครูแนะแนว หรือครูการศึกษาพิเศษ หรือครูที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษ ที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ และหรือคณะสหวิชาชีพ ตามความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน 2) ตรวจสอบหรือการประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้/ทักษะการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบ 2.1) จุดเด่น คือ ความสามารถหรือศักยภาพปัจจุบันที่ผู้เรียนสามารถทำได้ในสาระการเรียนรู้/ทักษะการเรียนรู้ 2.2) จุดด้อย คือ สิ่งที่ผู้เรียนไม่สามารถทำได้ในสาระการเรียนรู้/ทักษะการเรียนรู้ 3) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552 และ 4) นำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) เป็นฐานในการพิจารณาการเขียนแผน IIP ประกอบด้วย 4.1) สาระสำคัญ 4.2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4.3) เนื้อหา 4.4) กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน 4.5) สื่อการเรียนการสอน และ 4.6) การวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งแนวทางมีความสอดคล้องกับ Lewis และ Doorlag (1995) และ Wang, Reynolds และ Walberg (1990) ซึ่งได้ศึกษาและนำเสนอเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan = IEP) หรือโปรแกรมการศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Education Program = IEP) ไว้ว่า เป็นขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างครู บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเด็กพิการ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษา วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล เป็นแผนการศึกษาสำหรับเด็กพิการแต่ละคน

3.4 ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) มีการลำดับขั้นตอนและเตรียมอุปกรณ์ สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ไว้เป็นอย่างดี 2) สร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบให้ครูมีความเอาใจใส่ ทุ่มเทและเสียสละ 3) การบันทึกผลการจัดการเรียนการสอนและการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน 4) มีการประชุมเพื่อสะท้อนผล และ 5) การเยี่ยมบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง จากแนวทางการดำเนินการจัดการเรียนรวมจะเห็นว่า มีการให้ความสำคัญการดูแลเอาใจใส่นักเรียนของครู ซึ่งต้องมีความทุ่มเท และเสียสละในการดูแลนักเรียน และใส่ใจนักเรียนมากกว่าปกติและในการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีการเตรียมสื่อการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้ให้พร้อมสำหรับการจัดการเรียนการสอน แนวทางการดำเนินการจัดการเรียนรวม มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Tjokrowardogo (1989) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความต้องการจำเป็นและปัญหาของโรงเรียนเรียนรวม ผลการวิจัยพบปัญหาและความต้องการจำเป็น เกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนและครู สื่อและอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม ความรู้และทักษะของครูผู้สอนในโครงการเรียนรวม ซึ่งควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

3.5 ด้านการประเมินผลการดำเนินการ มี 7 แนวทาง ได้แก่ 1) คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลตามสภาพความพิการ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่การเรียนรู้รวมของสถานศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดมีนักเรียนที่มีพิการทางการเรียนรู้ ออทิสติก และนักเรียนตาบอดแต่ละความพิการจะทักษะที่เน้นแตกต่างกัน 2) ดำเนินการประเมินโดยคณะกรรมการ 3) ประเมินจากสภาพจริง โดยยึดแผนการจัดการศึกษาเฉพาะรายบุคคลเป็นหลัก และมีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสม 4) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และนักเรียนตาบอดมีการ ออกเกรดเช่นเดียวกับนักเรียนปกติ เนื่องจากได้มีการเตรียมความรู้ การศึกษาระดับสูงขึ้น สามารถไปศึกษาต่อได้ตามปกติ 5) นักเรียนที่มีความพิการอื่น ประเมินโดยใช้ไออีพีเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ต้องวิเคราะห์นักเรียนว่ามีความมีความรุนแรง หรือพิการในลักษณะใด จำเป็นต้องส่งต่อหรือฟื้นฟูต่อไป 6) ความสำเร็จการสร้างความเข้มแข็ง ด้านการนิเทศติดตาม โดยมีกระบวนการนิเทศที่ติดตามที่ชัดเจน เน้นการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นหลัก และ 7) มีการนิเทศติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานทางด้านการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นขั้นตอนที่สำคัญและจำเป็น โดยสำหรับนักเรียนพิการนั้น แนวทางได้นำเสนอให้มีการแยกเด็กพิการออกจากเด็กปกติ และให้ใช้การวัด และประเมินผลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเรียนการสอนของเด็กพิการแต่ละคน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้นำเสนอการเตรียมการวัดผลประเมินผลสำหรับการเรียนรวมไว้ว่า ควรแยกเด็กที่มีความต้องการ พิเศษออกจากเด็กปกติ และทำการวัดให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนของเด็กพิเศษแต่ละคน โดยไม่นำคะแนนและจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปรวมกับเด็กที่ปกติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สถานศึกษาจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ สิ่งสำคัญ คือ ผู้ปกครองต้องยอมรับและให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา

1.2 การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาเฉพาะซึ่งมีข้อจำกัดมากมาย จำเป็นต้องศึกษาและวางแผน อย่างรอบด้าน ต้องมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะรายบุคคลที่ดี มีความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ได้ตามความเหมาะสม

1.3 สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายในการทำงาน โดยมีการกำหนดแผนการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น ผู้นำชุมชน โรงเรียน สถาบันการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่ดูแลโดยตรง เฉพาะความพิการ เพื่อวางแผนการส่งต่อที่เป็นระบบและมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนารูปแบบเฉพาะในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จ

2.3 ควรมีการศึกษาเจตคติของครูที่มีต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

2.4 ควรศึกษาและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *คู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551*. (2551, 5 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก. หน้า 3-9.

กฤติญา บุญสินชัย. (2557). *สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

จตุรงค์ เจริญนำ. (2558). *การศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) และแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานของโรงเรียนจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ณัฏพร ศุภสมุทร์ และคณะ. (2557). *การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้โครงสร้างซีท สำหรับเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

เบญจา ชลธารนนท์. (2546). *คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท*. กรุงเทพฯ: เพทายการพิมพ์.

- ศุภณัฐ ทองฉายา. (2557). การบริหารจัดการเรียนร่วมตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนแกนนำ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต. (2557). คู่มือแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยใช้โครงสร้างซีท สำหรับเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต.
- สุรินทร์ ยอดคำแปง. (2542). สังคมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. นครราชสีมา: โปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. (2560). รายงานการนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา
แบบเรียนรวม ปีการศึกษา 2559. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2560). รายงานการนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา
แบบเรียนรวม ปีการศึกษา 2559. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. (2560). รายงานการนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา
แบบเรียนรวม ปีการศึกษา 2559. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. (2560). รายงานการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
ปีการศึกษา 2559. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). การประกันคุณภาพการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม เล่ม 2. กรุงเทพฯ:
สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำนโยบายการจัด
การศึกษามีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). รายงานผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนต้นแบบการเรียน
รวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักการบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม เล่ม 2. กรุงเทพฯ:
สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- Chris F. et al. (2013). *Inclusive Education for Students with Disability A Review of the Best Evidence in Relation
to Theory and Practice*. The Australian Research Alliance for Children and Youth (ARACY) Australian.
- Kaufman, M. J., Gottlieb, J., Agard, J. A., and Kukic, M. B. (1975). *Mainstreaming: Toward and Application of the
Construct' Focus on Exceptional Children*. Bostob: The Council for Exceptional Children.
- Lewis, R. B. and Doorlag, D. H. (1995). *Teaching Special Student in the Mainstream*. (4th ed). Engle Wood Cliffs,
New Jersey: Merrill.
- Tjokrowardogo, E. E. (1989). A Model for Community Participation in Local School District Decision Making.
Dissertation Abstract International, 42(4), 1481.
- Wang, M. C., Reynolds, M. C. and Walberg, H. J. (1990). *Special Education: Research and Practice: Synthesis and
Findings*. Oxford: Pergamon Press.